

Nr 116

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående överlagande av staden Västerviks förpliktelser gentemot vissa befattningshavare; given Stockholms slott den 8 mars 1957.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementensärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1957.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, NÄSGÅRD, KLING.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga angående övertagande av staden Västerviks förpliktelser gentemot vissa befattningshavare samt anför därvid följande.

Enligt 1 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende äger Kungl. Maj:t med stadsfullmäktiges samtycke

förordna, att rådhusrätt i stad skall upphöra och staden i judiciellt avseende förenas med domsaga. Beträffande stad, där domstols- och magistratsgöromålen ej bereder sysselsättning åt, förutom borgmästaren, minst två lagfarna ledamöter i rådhusrätten, må Konungen, jämlikt 2 § nämnda lag, även utan stadsfullmäktiges samtycke meddela förordnande som nyss nämnts. Har sådant förordnande meddelats, skall staden åliggande skyldighet beträffande avlöning till innehavare av befattning, som genom rådhusrättens upphörande indrages, och pension till honom och hans familj övertagas av statsverket. Uppstår för staden utgift genom förpliktelse att bidra till hållande av tingshus eller genom inrättande av nya tjänster eller eljest för stadens förvaltning, eller nödgas staden avstå från inkomst eller rättighet, skall, såvitt ej utgiften eller förlusten motsvaras av besparing eller annan ekonomisk förmån som beredes staden genom rådhusrättens upphörande, sådan utgift och förlust ersättas av statsverket.

Genom beslut den 15 maj 1953 har Kungl. Maj:t med stöd av 2 och 3 §§ nyssnämnda lag anbefallt länsstyrelsen i Kalmar län att föranstalta om utredning i de hänseenden om vilka i sistnämnda paragraf förmäles, hurvida staden Västervik bör i judiciellt avseende förenas med Tjusts domsaga. Länsstyrelsen har därefter förordnat särskild utredningsman¹ att biträda länsstyrelsen vid utredningen. Sedan länsstyrelsen med eget yttrande överlämnat den verkställda utredningen och ärendet remissbehandlats, torde jag få upptaga frågan i vad mån genom Västerviks förläggande under landsrätt skyldighet kan uppkomma för statsverket att övertaga avlöningsförpliktelser eller att eljest ikläda sig ekonomiska förbindelser.

Staden Västervik hade den 1 januari 1956 ett invånarantal av 16 800 personer. I Tjusts domsaga var invånarantalet vid samma tidpunkt 31 567. Domsagan, som består av ett tingslag, har tingsställe och kansli i Gamleby.

Enligt av Kungl. Maj:t den 31 oktober 1947 fastställd arbetsordning skall rådhusrätten och magistraten i Västervik bestå av borgmästare och två lagfarna rådmän. Dessa befattningar är för närvarande vakanta och får enligt särskilt beslut tills vidare icke återbesättas. Vid magistraten tjänstgör vidare två icke lagfarna rådmän, Helge Teodor Anderson och Sven Viktor Schierbeck. Anderson är född år 1883 och erhöll den 25 oktober 1924 länsstyrelsens fullmakt å befattningen som andre rådmän. Schierbeck, som är född år 1896, erhöll den 17 februari 1925 fullmakt å befattningen som tredje rådmän.

Utredningsmannen uttalar i sitt den 15 februari 1954 dagtecknade utlåtande i ärendet bland annat, att den verkställda utredningen givit vid handen att domstols- och magistratsgöromålen i staden för närvarande icke bereder full sysselsättning åt tre lagfarna ledamöter i rådhusrätten. Någon avsevärd ökning av domstolsgöromålen till följd av folkökning i staden eller av annan orsak torde ej vara att förutse inom överskådlig framtid. Staden har följaktligen icke sådan storlek, att den kan anses äga förutsätt-

¹ *Hovrättsfiskalen Holger Romander.*

ningar att uppbära en egen rättsskipning. Förordnande bör därför meddelas om att rådhusrätten skall upphöra och staden i judiciellt avseende förenas med Tjusts domsaga. Utgående från att staden sålunda kommer att ingå i gemensamt tingslag med Tjusts domsaga samt att statsverket vid rådhusrättens upphörande har att övertaga stadens förpliktelser gentemot rådmännen Anderson och Schierbeck har utredningsmannen gjort vissa beräkningar beträffande de ekonomiska verkningarna för staden av indelningsändringen. Genom förändringen besparade utgifter uppskattas till 261 283 kronor. Nyttillkommande utgifter och förlorade inkomster har upptagits till ett belopp av 67 370 kronor. Enligt utredningsmannens beräkningar skulle staden således genom indelningsändringen vinna en årlig besparing av 193 913 kronor. Emellertid kan staden antagas få svara för avlöning och pensionering av rådmannen Schierbeck i dennes egenskap av kronokamrerare med ett årligt belopp av omkring 24 000 kronor för tiden intill november 1961.

Beträffande frågan om statsverkets skyldighet enligt 2 § lagen den 17 juni 1932 att övertaga staden åliggande förpliktelser beträffande avlöning och pension till innehavare av befattning som indrages genom rådhusrättens upphörande anför utredningsmannen, att samtliga befattningar såsom lagfarna ledamöter av rådhusrätten och magistraten förutsattes vara vakanta vid tidpunkten för landsrättsförläggningen. Av ledamöterna kommer därför endast rådmännen Anderson och Schierbeck att behöva överföras på indragningsstat. Vid sådant förhållande har statsverket att övertaga staden åvilande skyldighet beträffande avlöning till sistnämnda befattningshavare i deras egenskap av rådmän. Förpliktelse föreligger otvivelaktigt för staden att utgiva ersättning för såväl fast lön jämte rörligt tillägg som sportler. I undantagsfall har vid tillämpning av nyssnämnda lag ansetts, att statsverket icke vore pliktigt att utge ersättning för lönetillägg, om beslutet härom icke blivit fastställt av Kungl. Maj:t. Statsverkets ersättningsskyldighet med avseende å de rörliga tilläggen skulle därför möjligen kunna ifrågasättas. Då beslutet angående dessa tillägg fattats långt innan utredningen om landsrättsförläggning påbörjats och vid en tidpunkt då det icke varit ifrågasatt att rådhusrätten skulle indragas, föreligger emellertid enligt utredningsmannen uppenbarligen icke sådana omständigheter, som kan föranleda begränsning av statsverkets skyldighet härutinnan. Något pensionsreglemente fanns icke i staden, då rådmännen Anderson och Schierbeck utnämndes. De har ej heller sedermera blivit underkastade något sådant. De torde därför ej vara berättigade till pension men synes ej heller vara skyldiga att avgå vid viss ålder. Alltsedan år 1945 har Anderson och Schierbeck, utan att något formligt beslut därom synes ha fattats, utöver avlöningsförmånerna uppburit viss mindre del av staden tillkommande tullfrihetsersättning. Utredningsmannen finner icke skyldighet föreligga för statsverket att utge ersättning härför.

Statsverkets ersättningsskyldighet skulle i enlighet med det anförda omfattas i första hand Andersons och Schierbecks fasta löner jämte kristillägg

enligt det s. k. ramavtalet. Dessa uppgår för närvarande till respektive 1 327 kronor och 1 131 kronor. Utöver avlöningsförmånerna äger Anderson och Schierbeck uppbära vissa sportler; Anderson två femtedelar av auktionsprovisionen samt lösen för auktionskammarens protokoll och Schierbeck en femtedel av auktionsprovisionen. Efter en genomsnittsberäkning av sportlerna under en femårsperiod föreslår utredningsmannen, att ersättningen i detta avseende för Andersons del bestämmes till 879 kronor 60 öre och för Schierbecks del till 289 kronor. Ersättningsskyldigheten för statsverket skulle således för år räknat uppgå beträffande Anderson till $(1\,327 + 879 : 60) 2\,206$ kronor 60 öre och beträffande Schierbeck till $(1\,131 + 289) 1\,420$ kronor. Ersättningsskyldigheten bör kvarstå under befattningshavarnas återstående livstid.

Länsstyrelsen, som inhämtat yttranden av stadsfullmäktige i Västervik samt häradsrätten i Tjusts domsaga, finner i likhet med utredningsmannen, att rådhusrätten snarast möjligt bör upphöra och staden i judiciellt avseende förenas med domsagan. Utredningsmannens förslag i fråga om statsverkets ersättningsskyldighet gentemot befattningshavare vid rådhusrätten och magistraten har icke föranlett något uttalande från länsstyrelsens sida. *Stadsfullmäktige* har uttalat, att de i princip icke vill motsätta sig en ifrågasatt landsrättsförläggning. Enligt *häradsrätten* bör en förening ske av staden med domsagan, därest en lämplig domsagoorganisation därvid kan vinnas.

Till följd av remiss har *yttranden* i ärendet avgivits av Göta hovrätt och statskontoret.

Hovrätten ansluter sig till uppfattningen, att den föreslagna landsrättsförläggningen genomföres snarast möjligt så snart nytt tingshus hunnit färdigställas i Västervik.

Statskontoret uttalar i ersättningsfrågan, att staden, därest rådhusrätten upphör, lär vara skyldig att bereda ersättning åt rådmännen Anderson och Schierbeck. Jämlikt bestämmelserna i lagen den 17 juni 1932 (nr 263) torde det vid stadens landsrättsförläggning ankomma på statsverket att svara för stadens förpliktelser mot dessa befattningshavare. Statskontoret förordar, att ersättningarna till dem bestämmes till de av utredningsmannen beräknade beloppen, att utgå under deras återstående livstid. Ifrågakommande belopp torde böra anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten. Såsom utredningsmannen framhållit i ärendet torde de avlöningsförmåner, som tillkommit Anderson och Schierbeck av tullfrihetsersättningen till Västerviks stad, icke längre komma att utgå vid stadens förläggande under landsrätt. Enligt statskontoret torde staten ej heller äga skyldighet att lämna gottgörelse för denna del av inkomstbortfallet.

Departementschefen

Domstols- och magistratsgöromålen i Västervik bereder, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, icke sysselsättning åt en rådhusrätt med den organisation nya rättegångsbalken förutsätter. Vid sådant förhållande bör

stadens egen jurisdiktion upphöra. Jag avser därför att föreslå Kungl. Maj:t att med stöd av 2 § 1932 års lag meddela förordnande om rådhusrättens upphörande och stadens förenande i judiciellt avseende med Tjusts domsaga. Ikraftträdandet av beslutet synes dock böra anstå till dess nytt tingshus hunnit uppföras.

Innan beslut om stadens förenande i judiciellt avseende med domsagan kan meddelas, måste på grund av 2 § andra stycket i 1932 års lag riksdagens samtycke utverkas till att statsverket övertager stadens förpliktelser gentemot de icke lagfarna rådmännen Anderson och Schierbeck. Mot beräkningen av de ersättningar, som i detta avseende föreslagits, har jag icke något att erinra.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva

att till rådmännen i Västervik Helge Teodor Anderson och Sven Viktor Schierbeck må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Tjusts domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten utbetalas årlig ersättning, till Anderson med 2 206 kronor 60 öre och till Schierbeck med 1 420 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Torsten Johansson